

v
DŽIHÁD

PAWEŁ LISICKI

v
A SEBEVRAŽDA

v
ZÁPADU

**DŽIHÁD
A SEBEVRAŽDA
ZÁPADU**

Paweł Lisicki

PAWEŁ LISICKI: DŹIHAD I SAMOZAGŁADA ZACHODU

This publication has been supported by the
©POLAND Translation program

BOOK INSTITUTE

© POLAND

Translation © Lucie Szymanowska, 2020

Copyright © Fabryka Słów, Lublin, 2015

ISBN 978-80-7511-543-0

ISBN 978-80-7511-544-7 (e-pub)

ISBN 978-80-7511-545-4 (pdf)

Úvod

MUFTÍ MI VŠECHNO VYSVĚTLIL

Listopad 2014. Za šest týdnů přijde útok islamistů v Paříži; na internetu se nedávno začal šířit další klip se záběry maskovaného člověka, před nímž klečí jeho bližní, a on mu podřezává krk. Typický výjev. Černě oděný muž chytá oběť za vlasy a nožem přetíná hrdlo. Jen rozmazaně je vidět, jak červeň krve vsakuje do oranžové barvy podivné kombinézy, šatů určených těm, kdo nechtěli vyznávat Alláha. Měsíc jako mnohé předchozí i příští. Pokud statistiky neklamou, během oněch třiceti dní muslimové zavraždili v celém světě kolem dvou set křesťanů. Možná trochu víc, možná o něco méně. Údaje jsou přibližné, přicházejí opožděně. Podle americké televize WND bylo v roce 2012 zabito pro víru 1201 křesťanů, v roce 2013 jich bylo 2123. V roce 2018 šlo podle organizace Open Doors minimálně o 3066 křesťanů, v roce 2019 už o 4136 osob zabitých pro křesťanskou víru. Měsíční průměr si vypočteme snadno. Jde přitom výlučně o případy, kdy jasnou motivací vrahů byla nenávisť vůči křesťanství. K protikřesťanským útokům a zločinům docházelo v celkem 37 islámských zemích – nejvíce případů bylo zaznamenáno v Sýrii, Iráku, Egyptě, Pákistánu, Nigérii a Súdánu. Oběti umíraly a umírají různě. Někdy jim podříznou krk, jindy jsou zastřeleny, někdy je ušlape dav nebo jejich dům stane v ohni. Ženy bývají před smrtí znásilněny, jejich blízcí jsou mučeni. Někdy se odehrají zákeřné, izolované vraždy, jindy hromadné popravy – nejznámější z nich se udála už v únoru 2015, kdy muslimští teroristé zabili 21 egyptských koptů. V Sýrii žilo před začátkem občanské války na 200 tisíc křesťanů, podle údajů organizace Kirche in Not jich dnes zbylo asi dva tisíce.

Poslední den onoho měsíce se však světová média zabývala něčím jiným. Nepopisovala strach a úděs nevinných, nezaobírala se osudem jdoucích na smrt. Soustředila se na návštěvu hlavy katolické církve v Istanbulu.

Skutečně, všechno tam působilo velice symbolicky. Duchovní vůdce Západu – vždyť takto lze papeže chápat – putuje do někdejšího centra východního křesťanství a setkává se tam s představiteli islámu, rovněž těmi nejvyššími. Muslimové sice nemají žádného papeže, žádnou nejvyšší církevní instanci, přesto však cesta k Bosporu mohla budit dojem, že tam nastává jakési setkání dvou vyznání, ba přímo mezináboženský dialog na nejvyšší úrovni. Velký muftí Istanbulu byl koneckonců za dob Osmanské říše po staletí nepochybně nejdůležitější muslimskou duchovní autoritou.

Pod zdobnou, honosnou kopulí nádherné istanbulské Modré mešity stanul Svätý otec František „v tiché úctě“, jak to popsali přítomní novináři. Obřad musel být působivý. Dokonce i z fotografií, které zveřejnily agentury, čišší elegance, vyrovnanost, jakýsi majestát modliteb, jež se odehrály v hlavním prostoru svatyně. Dvě postavy, od hlavy až k patě oděné v bílém, papež a hostitel, a kolem hejno černých vran na bílém sněhu – shluk přítomných diplomatů, duchovních, teologů a učenců. Tváře a gesta prozrazují, že atmosféra byla plná vzájemného pochopení a úcty. Opravdu jedinečná podívaná. Jak referovala dopisovatelka britského listu *The Observer*, „papež František učinil gesto, jež svědčí o jeho angažovanosti v mezináboženském dialogu, a v tiché modlitbě se připojil k muslimskému hodnostáři. Obrátil se tváří k Mekce, schýlil hlavu k modlitbě a několik minut takto stál vedle muftíhu Istanbulu Rahmi Yarana.“ Ač na místě stálo tolik všelijakých pozorovatelů, nedozvěděl jsem se od nich, za co se papež vlastně modlil. Věděl jsem pouze, že se zřejmě nespokojil s obdivováním mimořádných architektonických pokladů, závratného prostoru zastřešeného klenutou kopulí. Ne, obrácení k Mekce, typické muslimské gesto, prozrazovalo, že se František skutečně modlil – byť ještě mlčky – k Alláhovi. Co říkal? Jakých slov použil?

Sám papež naštěstí o své modlitbě prozradil trochu více krátce poté, během mimořádné tiskové konference na palubě letadla, když se

30. listopadu vrátil z Turecka. Citujme přímo Svatého otce: „Do Turecka jsem se vydal jako poutník, ne jako turista... když jsem vstoupil do mešity, nemohl jsem říci: ‚Teď jsem turista.‘ Ne, bylo to naprosto duchovní. A spatřil jsem ten zázrak! Muftí mi všechno věru dobře vysvětlil, tak mírně a s odvoláním na Korán, kde se píše o Marii a o Janu Křtíteli. Všechno mi to vysvětlil... V tu chvíli jsem cítil potřebu modlit se. Zeptal jsem se: ‚Pomodlíme se trochu?‘, a on odpověděl: ‚Ano, ano.‘ Modlil jsem se za Turecko, za mír, za muftího, za všechny a za sebe, podle potřeby... Modlil jsem se ze srdce... Nejvíc jsem se modlil za mír a říkal jsem: ‚Pane, dej, ať všechny ty války skončí!‘ Byla to chvíle upřímné modlitby.“ Jistě, všechno to zní moc hezky, a nepochybuji, že novináři, kteří papeže doprovázeli, ta slova také tak přijali. Příznivě, s chápavým a uznalým úsměvem. Neočekávají snad dnes všichni od papeže přesně toto? Nemá být milý a sympatický? Nemá být schopen chápat hodnoty, existující mimo církve, uznat pozitiva jiných vyznání? Nemá stavět mosty, nemá být prostředníkem mezi různými kulturami? A přece se ve mně ozývá neodbytná otázka: jak mohl papež na tomto místě uctívat Boha? Ano, naruším tu smířlivou atmosféru a řeknu, že takové jednání nedokáží pochopit ani akceptovat. Ani trochu mě nepřesvědčuje tvrzení, že měla-li papežova cesta do Turecka náboženský cíl, tedy se v mešitě musel modlit. Neslyšel snad předtím o zločinech, spáchaných ve jménu Alláha na křesťanech? Nemyslel na ty, kdo vlastním životem platili a platí za to, že se nechtějí obrátit k Mekce, neboť uctívají Ježíše Krista? Nevzpomněl si na těhotnou Meriam Ibrahim Ishagovou, která byla v Súdánu kvůli konverzi ke křesťanství odsouzena k trestu smrti za „odpadlictví“? Skutečně, František patřil k tomu málu světových lídrů, kteří se k té „věci“ veřejně nevyjadřovali! Podobně mlčel celé měsíce ve věci jiné křesťanky, Asii Bibi, odsouzené – pro změnu v Pákistánu – za „herezi“. Mlčel přesto, že předtím se té ženě pokoušel pomoci Benedikt XVI. K činu se odhodlal dokonce i pravoslavný moskevský patriarcha, který vyzval

pákistánského prezidenta, ať využije práva milosti, neboť „mnohamilionový zástup našich věřících se připojuje k mnohým lidem na celém světě, požadujícím, ať je život této křesťanky ušetřen“.

To všechno, o čem zde píší, nemá mnoho společného s teologií. Ani se neptám – zatím ještě ne – jak se může křesťan obracet k Bohu, který nikoho nezrodil a jehož Syn nezemřel na kříži ani nevstal z mrtvých. Jak může křesťan ctít Boha, který své zjevení svěřil Mohamedovi? Ne, nechápu to, avšak je to věc víry. Zato fakt, že papež veřejně, před celým světem, vzdal čest Alláhovi, jenž inspiruje stovky, ne-li tisíce fanatických vyznavačů, kteří den co den a noc co noc zabíjejí, pronásledují, bijí, vyhánějí, upalují a mučí lidské bytosti, to už není, jak čtenář jistě uzná, pouze teologická záležitost. Tady snad figuruje také etika. Provedme jen malý intelektuální experiment. Nebudeme k tomu potřebovat nijak výjimečnou představivost. Postavme se v situaci všech těch křesťanů, kteří jsou pro Kristovo jméno pronásledováni. Zamysleme se, co asi cítí. Představme si, co by zřejmě cítili, pokud by do jejich osad a městeček pronikla informace (žijeme přece v globálním, internetem propojeném světě a snímky, o nichž jsem psal ve Varšavě, jsou dostupné také v Egyptě či v Pákistánu), že ten, kdo se z vůle Prozřetelnosti stal jejich duchovním vůdcem, uctíval Boha v istanbulské mešitě. Představme si, jak by asi reagovali na papežova slova, že muftí mu všechno vysvětlil a že Korán mluví o Marii a Janu Křtiteli. A že po těch slovech pocítil spontánní potřebu modlitby. Snad by si pomysleli, že to tak muselo být, že papež tím usiloval o mír a porozumění. Nevím. Myslím si však, že stejně pravděpodobná je jiná možnost: že se cítili zrazeni, odvrženi, vydáni na pospas pronásledovatelům. Proč mají umírat kvůli tomu, že neochvějně odmítají vzývat a uctívat Alláha v mešitách, když Svatý otec demonstroval, jak je to přirozené a normální? Stačilo, aby mu muftí všechno vysvětlil.

Nejpodivnější je, že papež by jejich výhrady a rozhořčení – rozumím-li správně situaci – asi nechápal. Podle něj islám zřejmě nemá s vražděním křesťanů nic společného. Opravdu tomu nerozumím, ale zdá se, že je to pravda. Muslim, který se sebere a spáchá sebražedný atentát, zabije desítky nevinných křesťanů, přičemž věří, že jakmile zemře, ocitne se hned v ráji, který pro posílení vlastní víry recituje posvátné verše Koránu a v okamžiku, kdy detonuje nálož, křičí „Alláh akbar“, nemá podle papeže nic společného s islámem! Muslim, který věnoval celý život studiu Koránu, putoval do Mekky, modlí se pětkrát denně, důsledně dodržuje příkázání šariátu, boj proti bezbožníkům a jejich zabíjení považuje za náboženský imperativ, prý nezná islám! K takovému jednání jej pobízí nejen vlastní svědomí, ale veškeré okolí, celá muslimská společnost, avšak podle papeže Františka to na věci nic nemění. Jak stojí v jeho apoštolské exhortaci „Evangelii gaudium“, „pravý islám a náležitá interpretace Koránu se staví proti každému násilí“. Ano, přečtěme si tu větu znovu, a poté ještě jednou. Svatý otec ji ostatně v promluvách k muslimům mnohokrát citoval, v Turecku také. Právě tato věta má být klíčem k pochopení papežova postoje a příčinou, proč od něj neuslyšíme slova, v nichž by muslimy za násilí vůči křesťanům odsuzoval. Jak může papež odsuzovat muslimy, když jejich víra nevede k násilným činům? Mohli bychom dokonce konstatovat, že hlavními oběťmi teroru jsou právě muslimové (řečeno jazykem Vatikánu: praví muslimové). Vždyť se jim nesprávně připisuje vina za to, co nikdy nevyznávali.

Jenže taková logika působí přinejmenším podivínsky. Papež podle ní zná islám lépe než samotní jeho stoupenci. Nemluvě o tom, že je absurdní trvat na vlastní interpretaci Koránu v dokumentu, pro katolíky závazném. Kdo proboha dal Svatému otci moc, aby určoval, v čem spočívá pravý islám? Jak může od katolíků požadovat, ať v téhle věci uznávají jeho autoritu? Znají snad dnešní papežové skutečný obsah

různých náboženství lépe než jejich vyznavači? Zanedlouho se může stát, že muslimové, kteří budou chtít poznat podstatu vlastní víry, se nevypraví na univerzitu al-Ahzar nebo do svatého města Qom, ale do Vatikánu. Logiku takového uvažování skutečně nechápu. Obávám se, že muslimy taková prohlášení těší, protože zkrátka slouží cílům jejich propagandy. Čtu-li taková tvrzení, vybavují se mi – nerad to říkám – dopisy všech těch „osvícených“ intelektuálů, kteří na Západě léta prezentovali komunismus jako mírový a demokratický systém. Pravý komunismus, pravý socialismus je dobrý a slouží lidem. Pokud někdo podotkl, že v onom komunistickém ráji jsou političtí odpůrci věznění, že tam lidé trpí hladem, základní zboží je nedostatkové a že vládne naprostá nesvoboda, slyšel buď, že jde o západní propagandu, nebo – pokud lži byly už neobhajitelné – že jde jen o úchylinky komunismu.

DVĚ NÁBOŽENSTVÍ, JEDEN FUNDAMENTALISMUS

Tím to však nekončí. Svatý otec nejen hlásá pocukrovaný obraz Mohamedova vyznání, říká navíc – snad aby zabránil jakémukoliv ztotožňování islámu s terorem – že pokud jde o násilí, neexistuje v podstatě žádný rozdíl mezi... křesťanstvím a islámem. Prosím, zde je příslušný citát: „Nelze tvrdit něco takového [že islám schvaluje násilí vůči bezvěrcům], tak jako nemůžeme říci, že všichni křesťané jsou fundamentalisté. Máme své vlastní fundamentalisty. Ve všech náboženstvích takové malé skupiny existují.“ Naprostá utopie a naivní víra v mezináboženský dialog vedly papeže ke konstatování, že jednak neexistuje souvislost mezi islámem a násilím vůči jinověrcům, jednak že křesťanství má se svými vlastními fundamentalisty stejný problém jako islám. První tvrzení je v rozporu s příkazy Koránu, jež se týkají svaté války, ale rovněž s celými dějinami muslimského ná-

boženství. Vyvracejí je také stovky, tisíce příkladů pronásledování, jakého se muslimové dopouštějí. Neméně důležitá je však také druhá část oné teze.

Vybavuji si obálku časopisu *Newsweek* s polským pravicovým politikem Antonínem Macierewiczem v turbanu, s mírně pomateným pohledem. Pod ním titulok „Amok“ a vedle otázka: „Vyvolá jazyk nenávisli skutečnou válku?“ Macierewicz se měl stát polskou obměnou talibánce, užuž se z něj stal bubák, který straší děti. Sám jsem kdysi na stránkách deníku *Rzeczpospolita* polemizoval s komentátory, kteří se snažili dokázat, že polský fundamentalismus má tvář ředitele katolického „Radia Maryja“, otce Rydzyka. Odkud se takový obraz bere, je nasnadě. Mezi polskými katolíky neexistují žádné skupiny, které by hlásaly násilí vůči nevěřícím, nasazování psí hlavy však má víru zošklivit a zpochybnit. Přesně toto dělali různí levičáčtí hejtři. Věděli, že slovo „fundamentalista“ je mnohoznačné a že ve veřejném mínění vyvolá negativní emoce. Jedni jej užívají k popisu muslimských vrahů, jiní tak zkrátka říkají lidem přesvědčeným, že žijí v duchu pravdy, respektive že člověk má být poslušný Boha. Význam slova je nejasný, může tudíž posloužit jako dobrý nástroj k potírání ideových protivníků. Nikdo si přece nebude lámat hlavu nad tím, že původně byli fundamentalisty nazýváni američtí protestanté, kteří na počátku XX. století obhajovali doslovný výklad Bible. Pokud lze pod tentýž pojem zahrnout zcela protikladné typy jednání – sebevražedné atentátníky i obhájce života, ty, kdo sejí smrt, i ty, kdo před ní chrání – tedy vypadá jako stvořený pro ideové kampaně. Hodí se těm, kdo mají mediální převahu, a častým opakováním, vyvoláváním patřičných asociací dokáží veřejnosti takový obraz vnutit. Stačí, že někdo dostane nálepku fundamentalisty, a „je po ptákách“. Nejde o racionální názory, ale o vyvolání nepodmíněných reflexů. Při pohledu na tvář pravičáka musíš jasně pochopit, že za chvíli začne vraždit nevinné lidi. Veřejné mínění má reagovat jako Pavlovův pes.

Proč ale takové názory hlásá papež? Jak je možné, že nebere v úvahu radikálně odlišný přístup obou náboženských tradic k násilí? Jak může tvrdit, že násilí existuje v každém náboženství, že „máme své vlastní fundamentalisty; ve všech náboženstvích takové malé skupiny existují“? Když už toto činí, ať tedy řekne, kteří konkrétní katolíci by se odpálili a pozabíjeli přitom další lidi? Ať jmenuje křesťany, kteří s výkřikem „Ježíš je Pán“ vraždí své bližní. Kde je najde? Kde jsou, u sta hromů, ti „naši fundamentalisté“, kteří na sebe navěsí nálože tritolu a zabíjejí sebe i tucty nevinných lidí? Kde má fotografie „našich fundamentalistů“, jak podřezávají krky jinověrcům?

Papež tu podivným způsobem spojuje odhodlané vyznávání víry se sklonem páchat násilí na druhých. Pomíjí skutečnost, že křesťanský „fundamentalista“ nemůže zabít sebe ani jiné, že právě to je podstatou jeho „fundamentalismu“, zatímco islámský fundamentalista zabíjet může a musí. Když římská moc v prvních staletích křesťanství vystavila Kristovy vyznavače masovému pronásledování, přijímali utrpení a smrt bez boje. Ano, debatovali také o sebevraždě, jak to dokládají třeba příslušné kapitoly „Boží obce“ svatého Augustína. Avšak ne kvůli ospravedlnění sebevražděných útoků. Ne. Zabývali se otázkou, zda má žena právo spáchat sebevraždu, ví-li, že jinak bude znásilněna! Oni raní „fundamentalisté“ soudili, že ani v takovém případě člověk nemá právo brát si život! Natož usmrcovat jiné proto, aby něco demonstroval, ať už nenávisť vůči Západu nebo velikost vlastního utrpení.

Tvrzení, že křesťané i muslimové mají své vlastní fundamentalisty, s nimiž si musí poradit, může mít jen jeden zdroj: naprosté vzdálení se od reality. Není podstatné, co Bůh v té které tradici skutečně řekl – zda zakázal zabíjet bezvěrce, nebo to naopak dovolil. Místo toho přichází podivné a nevidané pojetí náboženství, v němž Bůh je jakousi abstraktní bytostí, jakýmsi nad-Bohem, spojením různých, nezřídka protikladných pojetí, tradovaných v různých vyznáních. Je tudíž lhostejné, že v křesťanské Bibli „[...]Bůh řekl: ‚Učiňme člověka ke svému

obrazu, podle naší podoby. Ať vládne nad mořskými rybami, nad nebeskými ptáky, nad krotkými zvířaty i nad celou zemí i nade všemi drobnými živočichy, kteří se pohybují po zemi.' Bůh stvořil člověka ke svému obrazu, k obrazu Božímu ho stvořil; stvořil je jako muže a ženu.“ (Gen 1,26-27), zatímco v muslimském Koránu stojí: „Čti, ve jménu Pána svého, jenž stvořil, stvořil člověka z krve sražené!“ (Korán XCVI, 1-2).¹

Není podstatné, že dle jednoho náboženství je člověk stvořen k obrazu Božímu, zatímco v tom druhém tomu tak není; člověk tam nemá ve srovnání s ostatním stvořením žádnou vyšší důstojnost. Ne, v onom abstraktním pojetí jsou takové detaily a podrobnosti bezvýznamné. Znamý francouzský intelektuál Alain Besançon před lety napsal, že právě tato dvě podání o počátcích člověka ukazují, jak nepřípustné je stavět obě náboženství, islám a křesťanství, na stejnou úroveň a přistupovat k nim, jako by byly nějak totožné. V knize *L' image interdite* (Zakázaný obraz) dokládal, že onen rozdíl měl pak po staletí nesmírný význam pro celé západní umění a kulturu. Když se však od obsahu náboženského sdělení abstrahuje, zbude prázdná forma, nejasné a neurčité tvrzení, že existuje jakási vyšší síla a nějakí lidé, kteří ji respektují.

Jaký praktický význam mají papežovy výroky o islámu? Jejich obhájci tvrdí, že mají obměkčit muslimy. Tak se, zatraceně, nějak rozhodněme. Budťo je islám „mírumilovným náboženstvím“, to pak není zapotřebí nikoho strojeně obměkčovat, nebo někoho obměkčovat musíme, a islám tudíž mírumilovným náboženstvím není. Budťo druhou stranu bereme jako partnera ve skutečném dialogu a říkáme to, co nám káže svědomí, i kdyby to bylo nepřijemné a kontroverzní,

---

¹ Zdrojem většiny použitých biblických citátů je český katolický liturgický překlad *Starého a Nového zákona* pořízený pod vedením Václava Bognera, některé starozákonné texty jsou citovány dle *Jeruzalémské bible*. Citace z dokumentů katolické církve vycházejí z oficiálních překladů. Korán je citován podle překladu A. R. Nykla z roku 1938 – pozn. překl.

nebo o žádném dialogu nemůže být řeč a jde jenom o méně či více zdařilé vyjednávání s vyděračem! Jenomže člověk má spolknout obě verze naráz! Ptám se, co je tu účelem, a co je prostředkem? Má být dialog a řeči o mírumilovném islámu kouřovou clonou, pokusem získat nebezpečné protivníky, či to naopak má být pravdivé a upřímné vyjádření názorů Svatého otce? Nejhorší je, že v sázce nejsou jen slova, ale také lidské osudy, jež tato slova ovlivňují.

CITÁT Z BYZANTSKEHO CÍSAŘE

Výjimečné jsou takové chvíle, kdy politická korektnost ustupuje a na scénu chvíli dopadá snop ostrého světla. Což přesně se stalo v září roku 2006. Benedikt XVI. tenkrát pronesl slavnou řeč na univerzitě v Řezně, kde byl kdysi profesorem teologie. Přednáška pod názvem „Víra, rozum a univerzita – vzpomínky a reflexe“ měla být věnována vztahu církve k dnešnímu světu, a rovněž k islámu.

„Mluví o džihádu. Koukej – řekl Jeff a ukazoval mi podtržený řádek. – V islámu ‚nalezněš pouze zlé a nelidské věci‘. Je to víra ‚šířená mečem‘. Tahle slova naštvou spoustu lidí.“ Tento komentář dopisovatele deníku *The Times*, citovaný v pozoruhodné knize *Vatikánské deníky* Johna Thavise, ukazuje, že žurnalisté velmi dobře vědí, co překračuje meze politické korektnosti. Je přece jasné, co papež dělat nesmí: kritizovat jiná vyznání, vinit je z chyb a omylů. Nesmí se také negativně vyjadřovat o zakladatelích jiných světových náboženství a vůbec formulovat soudy, které by „nekréštané“ mohli chápat jako újmu. Není divu, že reportéři, jimž se text Benediktova vystoupení s předstihem dostal do rukou, byli ohromeni. „To je síla, on dokonce jmenovitě mluví o Mohamedovi!“ vykřikovala prý jistá novinářka. To, čeho se Benedikt XVI. dopustil, se dalo označit přinejmenším jako faux pas.

Ano, když zahraniční dopisovatelé dostali do rukou text papežovy přednášky, ospalost a nuda okamžitě zmizely. Něco se určitě semele – to bylo každému jasné.

Zdá se, že Benedikt XVI. netušil, co se může stát. Na okamžik zapomněl, že papež se má v dnešním světě zabývat stavěním mostů a eliminací příčin možných konfliktů. Svatý otec chtěl ukázat zásadní rozdíl mezi křesťanským a islámským pojetím Boha, proto se odvolal na slova byzantského císaře Manuela II. Palaiologa, zaznamenaná v dialogu, který panovník vedl roku 1391 se vzdělaným Peršanem, jehož jméno neznáme. Císař tvrdil – a papež to souhlasně citoval – že „nečiní rozumné odporuje podstatě Boha“; křesťanské pojetí Boha předpokládá, že jde o bytost rozumnou a racionální. Podle islámu přitom Bůh převyšuje jakékoliv pojmy, dokonce i takové jako rozum či moudrost. Jeho vůle nemůže být nijak spoutána, sama se stanoví, ničím nsvázaná, je svobodná, rozmarná, někdy vnitřně rozporná. To vůle určuje, co je rozumné. Může jsoucí proměnit v nejsoucí, z kruhu udělat čtverec, z dobra zlo, oddělovat následky a příčiny. Racionalita nepatří k božské podstatě; propast, jež člověka dělí od Boha, je natolik nekonečná, že rozumové poznání nevyšší příčiny je zcela nemožné. Katolicismus chápe Boha jinak. Benedikt připomněl, že Bůh je podle tradiční nauky rozumnou bytostí, že pokud zkoumáme následky – stvořený svět – můžeme rozumem dospět k jejich příčině, nejvyšší bytosti. V tomto kontextu se papež, se zdůrazněním, že jde o citát, konkrétně odvolal na příklad toho, co císař Manuel považoval za iracionální, tedy na případy, kdy muslimové násilně obracejí nevěřící. Právě tady připomněl císařovu promluvu k Peršanovi, jež, jak později vyšlo najevo, rozhněvala svět: „Ukaž mi, co nového přinesl Mohamed, a nalezněš pouze zlé a nelidské věci, jako například to, že ti předepsal, aby jsi víru, kterou ti hlásal, šířil mečem.“

Blesk musel udeřit. „V osm, když autobus s účastníky volo papale dorazil do Řezna, zavládla v tamním tiskovém centru vřava.

Reportéři už stačili své nadřízené telefonicky informovat o plánovaném odpoledním proslovu.“ Thavisovi a jeho kolegům bylo naprosto jasné, že Benediktův text znamená skutečnou rozbušku. Vždyť už skoro padesát let, od II. vatikánského koncilu, který změnil jazyk a způsob pohledu na ostatní vyznání včetně islámu, se papežové a s nimi všichni ostatní vyšší vatikánští hodnostáři stavěli na hlavu, jen aby demonstrovali jednotu a souběžnost Prorokovy a Kristovy víry. S islámem se dal vést výhradně dialog, v muslimech směla církev vidět pouze bratry. Při popisu jiných vyznání se nemělo mluvit o pravdě a klamu (ty!ty!ty!), nýbrž o vzájemném pochopení. Kritika se připouštěla, ale na tak abstraktní úrovni, aby ji žádný vyznavač nějakého konkrétního náboženství nemohl vztahovat na sebe. Šlo zachytit rozdíly, ty ostatně nedokázali zastříti ani nejrafinovanější vatikánští dialektici, avšak nebylo dovoleno je odsuzovat. Tu najednou Benedikt, jakoby se nechumelilo, spojil islám s násilím, byť prostřednictvím citátu. Místo aby zkrátka vzdával čest Mohamedovi, naznačil, že Prorok světu nepřinesl jenom samé požehnání. Tohle se tedy nesmí. Když mluví Vatikánu, otec Federico Lombardi, viděl, jaká bouře se blíží, snažil se zachránit situaci prohlášením, že papež nechtěl islám obviňovat „z rozsévání nenávisti“. To však už přišlo pozdě. „Nemohlo to samozřejmě změnit vyznění již sepsovaných článků, které byly jediným kliknutím odeslány do redakcí, jakmile Benedikt XVI. s pocitem svobody, jaký mu skýtaly univerzitní zdi, s neutuchajícím úsměvem zakončil svou přednášku pro intelektuální publikum,“ psal Thavis o tom, jak se rozpoutalo tsunami.

Přednáška vyvolala masové antikatolické demonstrace v četných muslimských zemích. Jejich účastníci pálili portréty papeže, demolovali majetek křesťanů, mnohým z nich hrozili smrtí nebo fyzickým násilím. Islámským světem se nesla vlna protestů a pobouření. „Prakticky málokdo přečetl text přednášky, většina lidí zato viděla titulky. Muslimské bojůvky podpalovaly kostely na Západním břehu. Íránští představitelé

tvrdili, že papež je součástí ‚západního protiislámského spiknutí‘. Protesty na ulicích Pákistánu, Turecka, Indonésie a Indie provázelo pálení podobizen Benedikta XVI. a křik demonstrantů: ‚Na kříž s papežem!‘ Maroko odvolalo svého vatikánského velvyslance, další země se domáhaly papežovy omluvy. V Iráku prý stoupenci Al-Kaidy vypověděli válku ‚vyznavčům kříže‘. Ještě v témž týdnu byla v Somálsku zastřelena italská jeptiška.“ Tento stručný Thavisův popis reakce muslimských bratří ve víře mluví sám za sebe. Benedikt XVI. se nejdříve pokusil celou věc bagatelizovat. Zřejmě počítal s tím, že emoce časem opadnou. Zdůraznil, že slova, která vzbudila nepokoje, nepocházela od něj, že šlo jen o citát, že on sám nepovažuje Mohameda za člověka, jenž způsobil něco špatného – nic nezabíralo. Muslimský tlak neustával. Když Benedikt XVI. viděl, že násilí vůči křesťanům se může stupňovat, vydal se nakonec „na kajícnou cestu do Canossy“. „Papež chtěl zažehnat bouři a veřejně vyjádřil lítost, že jeho slova muslimy urazila. Zdůraznil, že nesdílí hodnocení islámu, jež v přednášce citoval. Poté pozval islámské představitele do Říma a ujistil je, že se v žádném případě nevzdává mezináboženského dialogu,“ píše Thavis. Načez následuje ta nejzajímavější část jeho popisu – hodnocení. „Patří mu [Benediktovi] za to uznání, tím spíš, že si prošel školou pokory a zjistil, jak mohou nemístná slova vyřčená papežem rozhodovat o životě a smrti lidí, kteří žijí za hradbami Vatikánu.“ Takto události shrnuje známý vatikanista, mnohaletý šéf římské pobočky Catholic News Service, největší katolické tiskové agentury na světě. Ztraceně, krev se mi hrne do hlavy, když něco takového čtu. Může si člověk vůbec představit přímější a výstižnější pochvalu vydírání? Věci dospěly až tam, že papež, nominálně i formálně Kristův nástupce na zemi, nemá právo kritizovat muslimy. Stačila jedna neopatrná kritická věta a všichni stoupenci pravé mírumilovné víry se pustili do žhářství, bití a ničení. Okamžitě vyšlo najevo, že křesťané, žijící v islámských zemích, jsou – ano, tomu slovu se nevyhneme – svého druhu rukojmí. Co z toho plyne? Řeči o konstruktivním dialogu můžeme

zařadit mezi povídačky. Muslimové dokázali prosadit vlastní hledisko a naučili papeže respektu. Jen ať některý Petrův nástupce zkusí na chvíli zapomenout, co se od něj očekává, a hned se dočká patřičné reakce. Benedikt XVI. byl odkázán do náležitých mezí. Na okamžik vystoupil z role, papežům připsané od 60. let, kdy začalo platit, že mají být hlasateli náboženského smíru a budování jednoty za každou cenu. Z roztržitosti si dovilil veřejně formulovat téma rozdílu mezi křesťanstvím a islámem a rozhodl zde ve prospěch toho prvního. Což se pochopitelně ukázalo jako neprominutelné.

Přelom v přístupu církve k islámu přinesl pontifikát Pavla VI. To on začal jako první zdůrazňovat, že církev uznává bohatství tohoto vyznání, „víry, jež nás spojuje s jediným Bohem“. To Pavel VI. mluvil také o tom, že muslimové uctívají téhož Boha jako křesťané, nazýval je bratry ve víře v jediného Boha, zmiňoval se dokonce o tom, že krom katolických mučedníků existují i mučedníci muslimští. Na důkaz naprostého a radikálního odklonu od dosavadního postoje církve Pavel VI. muslimům také předal velký prapor tureckých vojsk z bitvy u Lepanta, ukořistěný v průběhu bojů v roce 1571. Což je totéž, jako kdyby jim Poláci předali z depozitáře kláštera na čenstochovské Jasné hoře kořist z protiturecké výpravy krále Jana III. Sobieského na Vídeň roku 1683. Někdy si mimochodem říkám, zda se některý z budoucích převorů paulinského kláštera neinspiroje příkladem nejvyššího pastýře a nedaruje někomu na znamení pokoje nádherný stan paši Kara Mustafy z jasnohorských sbírek. Nepochybně by to vyvolalo nesmírně příznivou reakci světových médií.

Muslimové si také museli pamatovat na velmi podobná slova Jana Pavla II., mluvícího o pokojné povaze Prorokova vyznání. A nezdráhal se dokonce na znamení úcty políbit Korán – ano, onu knihu, jež v nejdůležitějších bodech popírá katolickou víru!

Když si muslimové zvykli na takové projevy úcty a submisivity, musela je Benediktova slova samozřejmě šokovat. Vždyť pořád slyšeli,

že věří v téhož Boha jako křesťané, a najednou taková patálie! Pavel VI. jim přece vrátil prapor od Lepanta, Jan Pavel II. políbil Korán, a Benedikt si zničehonic cituje nějakého byzantského císaře, jehož přítom vůbec nemíní odsoudit jako příklad zaostalé, omezené a překonané doby, jenom jej jednoduše pouští ke slovu. To je tedy nebývalé, až se věřit nechce. Bylo třeba rázně zareagovat. Ukázat, že žádný odklon od dialogu se trpět nebude. Pokáraný Benedikt pochopil až příliš dobře, jaké poučení z tohoto příběhu plyne. Nedostávalo se mu vůle a sil, aby se definitivně distancoval od fatální a utopické vize islámu, již propagovali jeho předchůdci, a udělal krok zpět, podobně jako předtím v jiných záležitostech. Jako součást zadostiučinění za svá slova nejenže po pětadvaceti letech svolal další setkání představitelů různých náboženství do Assisi (nikdo snad nepochybuje, že mezi pozvanými byli mírumilovní muslimové, vždyť jiní ani neexistují), navíc při pozdější návštěvě Turecka dal také osobní příklad skutečného dialogu. „Zlomový okamžik nastal třetího dne pouti, kdy Benedikt XVI. „nečekaně“ zavítal do istanbulske Modré mešity (událost byla ve skutečnosti předem naplánovaná). (...) Když Benedikt XVI. a istanbulský muftí Mustafa Çağrıcı přistoupili k mihrábu, zdobenému výklenku orientovanému směrem k Mekce, obrátil se muftí k papežovi: ‚Tady všichni půl minuty postojí, aby se jim vrátil klid duše.‘ Načež se začal modlit, zatímco Benedikt zkřížil dlaně na prsou a stál bez hnutí, jen pohyboval ústy.“ Thavis dále popisuje debatu novinářů, kteří se snažili zjistit, zda se papež skutečně modlil. Spor se vyřešil, když jedna z reportérek zaslechla, co Benedikt XVI. při odchodu od mihrábu muftímu pověděl: „Děkuji za tu chvíli modlitby.“

ZAMLČENÍ PACHATELÉ

Papež František si výtečně přisvojil lekci uštědřenou Benediktovi a vrátil se na cestu, již určili Pavel VI. a Jan Pavel II. Nejenže se nepouští do nebezpečných vírů náboženské debaty a jako ohni se vyhýbá polemice s islámem, jakémukoliv srovnávání a hodnocení; od počátku byl také odhodlán ukázat, že má v úmyslu naprosto se přizpůsobit nárokům mírového soužití. Papež se má vystříhat všeho, co by mohlo u muslimů vyvolat neklid a mrzutost. Islám je náboženstvím míru, a kdo s tím nesouhlasí, je islamofob a fundamentalista – tato slova vystihují Františkův přístup k Prorokovu náboženství zřejmě nejlépe. Názorně se to projevilo při prvním velkém obřadu, který Svatý otec sloužil. Sotva několik měsíců po svém zvolení kanonizoval dnešní Petrův nástupce osm set mučedníků, kteří před staletími zahynuli v italském Otrantu. V srpnu 1480 tam přistála vojska sultána Mehmeda II. Turci zpočátku chtěli dobýt Brindisi, avšak po jistém váhání došli k závěru, že Otranto bude snadnějším cílem. „Na město náhle zaútočilo dělostřelectvo a bleskově je obsadilo. Mnoho lidí padlo, spousta budov lehla popelem. O život přišlo 12 tisíc z přibližně 22 tisíc obyvatel, často za strašlivého mučení, k jakému se Turci uchýlovali. Většina ostatních padla do zajetí. Zhruba osm set osob, které se nechtěly obrátit na islám, bylo zabito strašlivým způsobem a jejich těla byla předhozena psům,“ píše americká historička Diane Moczarová.

Co papež o jejich osudu řekl v homilii? „Vzdejme čest mučedníkům z Otranta a prosme Boha, ať posiluje ty mnohé křesťany, kteří jsou dnes nadále vystaveni násilí, ať je obdaří mužnou věrností a dá jim schopnost odpovídat na zlo dobrem.“ Hezká slova, že ano? Avšak sama slova mě neohromují tolik jako to, co v nich nezaznělo. Papež František se totiž v celém mnohaminutovém kázání vůbec nezmněl, že oněch osm set mučedníků zahynulo rukou tureckých uchvatitelů, protože nechtěli konvertovat k islámu. Umíte si to představit? První

kanonizace, osm set mučedníků, oči celého světa se upírají k Vatikánu a... ticho. Připomnělo mi to mnohaletou snahu různých německých institucí, které investovaly velké úsilí, aby v roli válečných zločinců ani náhodou nevystupovali Němci, nýbrž tajemní nacisté. V případě kanonizace v Otrantu byla snaha o zamlčení pachatelů ještě úspěšnější. Půl království tomu, kdo by při poslechu papežova kázání dokázal pochopit, kvůli komu jsou vlastně křesťané „vystaveni násilí“ a proč se o tom mluví v souvislosti s otrantskou slavností. Páchají snad násilí indiáni? Mafiánští bossové? Boháči? Nebo přímo ufoňi? Ne, z politiky naprosto korektní promluvy Svatého otce se člověk o pachatelích nedozví nic. Odkazy jsou nejasné a mnohoznačné, stopy byly zameteny. Všechno se rozplývá v beztvárnosti, odtažitosti. Papež by se zřejmě mohl odhodlat nanejvýš k tvrzení, že zločiny spáchali fundamentalisté. Samozřejmě za předpokladu, že se věc nebude dál rozvádět a nikdo nebude zvláště pátrat po jejich původu. V jazyce Vatikánu mají fundamentalisté stejnou roli, jakou plní v politickém diskurzu nacisté. Mohou být kýmkoli, kdekoli, nikoho tedy nepobuřují a nikomu nevadí.

Někdy už se umím jenom smát, když vidím, jak takové pochlebování a opakované akty duchovní kapitulace přijímají ti nejvíce zainteresovaní, tedy samotní muslimové. Přiznávám však, že s oním smíchem se mísí slzy. Před pár měsíci chtěl papež František jako obvykle projevit dobrou vůli a přičinit se k posílení celosvětového smíření, pozval tedy do vatikánských zahrad imáma, s nímž měl vznášet společné modlitby za mír. Skutečně, vše proběhlo dle plánu. Tedy proběhlo by, nebýt chování imáma, který se tvářil v tvář Svatému otci neprojevil jako reprezentant pravého, mírumilovného islámu, nýbrž si z Františka vystřelil a vzýval Alláha, ať „nám dá vítězství nad bezbožníky“. Ano, těžko bychom hledali grotesknější příklad toho, co způsobuje dnešní postoj římských papežů. Nevarují Západ před hrozbami, naopak jako první vyhlašují kapitulaci. Nebrání naše mimoevropské souvěrce, kteří jsou pronásledováni, naopak se raději snaží

nevypouštět džina z láhve. Nepoukazují na rozdíly mezi křesťanstvím a islámem, nebrání věřící před odpadlictvím, naopak vytvářejí iluzi umělé jednoty, v níž každý, kdo se obrací k nějakému bohu či bohům, v podstatě oslovuje téhož Boha. Jako kdyby nebyl rozdíl mezi adorací Boha Otce, Syna a Ducha svatého – a Boha osamoceného, který nezrodil a není zrozen. Navzdory tomu, že jalovost a škodlivost takové strategie se potvrzuje takřka každý den, trvají na ní, jako by šlo přímo o Boží zjevení a příkázání seslané shůry. Každý další nástupce svatého Petra přitom v dialogu s muslimy postoupí oproti svému předchůdci o krok dál. Jen by mě zajímalo, zda se v případě, že tempo dialogu neočabne, dočkám papeže, jenž se vydá na pouť do Mekky. Jediný problém, který v tom případě vyvstane, bude reakce vládců Saúdské Arábie na takový nápad. Ti se přísně drží zásad, podle nichž mohou na svatá místa islámu putovat pouze pravověrní muslimové. Ačkoliv kdo ví, v případě papeže by Saúdové – kvůli propagandě – možná odchylku od tohoto pravidla přece jen povolili...

Konstatujme, že jednání papežů se nijak nevymyká obecným trendům. Různí politikové vidí nárůst počtu muslimů na Západě a snaží se, každý po svém, najít nějaký modus vivendi. S odhodláním přímo nepatříčným se snaží přesvědčit svět, a možná i sebe samé, že islám nemá s militantními muslimy nic společného. Čtenář si možná ještě vzpomene, jak zněla první slova francouzského prezidenta Françoise Hollanda po pařížském teroristickém útoku. Ano, jakmile se doslechl o vraždě dvanácti novinářů z časopisu *Charlie Hebdo*, okamžitě prohlásil, že to „nemá nic společného s islámem“. Vůbec nic společného neměli s islámem ani atentáčníci z World Trade Center. Ani afgánští talibánci. Ani syrští chalífové. Takhle to opakují všichni odborníci, znalci, komentátoři a publicisté. Takto měl po útocích vyznít pařížský pochod více než milionu lidí.

Co tato podivná taktika přinesla? Myslím, že především rostoucí pohrdání vůči Západu. Muslimové správně cítí, že Západ z nich má

strach. Vidí, jak se západní politici mají na pozoru, aby náhodou neřekli o islámu něco špatného. Uhýbání před otázkou, jaká je pravda, chvatné a zbabělé přitakávání muslimům také způsobily, že se k islámu obracejí sami křesťané, hledající víru a Boží slovo. Proč ne? Korán je koneckonců knihou míru, čím se tedy liší od Nového zákona? Vždyť Mohamed – jak nám je vštěpováno – přikazoval lásku k bližnímu a nenásilí. Pokud tedy víra křesťanů a muslimů jedno jest, jak učí papežové, proč bychom se měli držet té z nich, jež se chýlí k úpadku, prochází krizí, ztratila životodárnou sílu? Obyvatelé Západu, kteří se ještě vyznačují jakýmkoliv náboženským hledáním, kteří chtějí poznat Boží vůli a být poslušní Božím zákonům, se tím pádem stále častěji orientují na islám. Za chvíli se třeba ukáže, že ekumenismus a mezináboženský dialog přinese... islámskou expanzi v Evropě. Příroda nesnáší prázdnotu. Rozmytí víry, odklon od věrnosti vlastní tradici se nutně vymstí. Občas mě dokonce napadá, zda to, že se islám na Západě rozmáhá, neznamená trest za mlčení církve.

NEJRYCHLEJŠÍ ROZMACH V DĚJINÁCH

Vždyť skutečnost, že se islám rozmáhá a že se to neděje výlučně násilnou cestou, nelze zpochybnit. Pokud se to někomu nezdá, můžeme sáhnout ke statistikám. Podle zprávy z května 2014, již pro křesťanský konzultační tým Project Care připravil Nizozemec Dick Slikkers, tvořili křesťané na počátku XX. století, v roce 1900, 34,5 procenta světové populace. Do roku 2010 klesl jejich podíl na 32,9 procenta. Na první pohled to nepůsobí závažně. Tato čísla však nabývají na významu ve srovnání s údaji, podle nichž počet muslimů ve stejném období stoupl z 12,3 procenta na 22,5 procenta. Stručně řečeno, během posledního století počet křesťanů na světě sice stoupl, ale jen proto, že proběhl

všeobecný růst populace; počet muslimů se však zvýšil mnohonásobně, značně převýšil tempo přirozeného nárůstu. Neméně podstatný je také fakt, že jediným kontinentem, kde se během této doby křesťanství rozvíjelo stejně rychle jako islám, byla Afrika (nárůst 37 procent). Stejně výmluvně však působí, že největší pokles podílu křesťanů na celkové populaci nastal v Evropě, údaj praví, že až o 30 procent. V každém průzkumu se počítá s jistou statistickou chybou. Proto je podstatné, že podobné údaje zveřejnilo prestižní americké centrum Pew Research. Vyplývá z nich, že islám se rozvíjí ze všech světových náboženství nejrychleji. V období mezi rokem 2010 a 2050 vyskočí počet jeho stoupců z 1,6 miliardy na 2,76 miliardy. Muslimové budou tvořit takřka třetinu devítimiliardové světové populace. Křesťanů sice bude také přibývat, ale mnohem pomaleji než muslimů. Oproti 2,17 miliardy v roce 2010 jich v roce 2050 bude 2,92 miliardy, tedy 31 procent celé populace.

Přelomem se stala 60. léta XX. století, kdy se podle statistik odehrál silný pokles počtu katolíků. V 80. letech bylo poprvé zaznamenáno, že na světě žije více muslimů než katolíků. Od té doby se odstup těchto dvou náboženství neustále zvětšuje. Důležité je, že podle téže zprávy svou víru skutečně praktikuje pouze zhruba 300 milionů křesťanů z celkového počtu 2,2 miliardy deklarovaných věřících. V případě muslimů jsou tyto proporce obrácené. Ano, není pochyb – islám se rozvíjí nejrychleji a nejdynamičtěji ze všech náboženství na světě. Na Západě rovněž. Proberme si i zde příslušné údaje. Máme tu Spojené státy, stále ještě nejreligióznější západní zemi. Podle Sdružení statistik amerických náboženských skupin došlo od roku 2000 do roku 2010 k nárůstu počtu muslimů žijících v USA z jednoho na 2,6 milionu! Pokud k tomu přidáme rozšiřující se skupinu agnostiků, ateistů a osob bez konfese, můžeme dát za pravdu Baracku Obamovi, který prohlásil, že Američané už nejsou křesťanským národem. Udivujícím dojmem působí ještě něco: v témže období klesl počet amerických katolíků o pět procent a protestantů z tradičních, starých církví o 12 pro-

cent. Pouze počet takzvaných evangelikálních protestantů stoupl o 1,7 procenta. Všude se staví mešity, jedna větší než druhá.

Podobný jev lze zaznamenat prakticky ve všech velkých západoevropských zemích. Například Velká Británie – tam během posledních deseti let počet osob britského původu, které se považují za křesťany, klesl o 15 procent, tedy o 5,3 milionu. Počet místních muslimů za stejnou dobu stoupl o 75 procent, k tomu je třeba připočíst 600 tisíc imigrantů. Data, která šokují nejvíce: zatímco polovina britských muslimů je mladší 25 let, takřka 25 procent britských protestantů a katolíků je ve věku nad 65 let. Ne, nechci tu chrlit aritmetické řady a sloupce číslic. Plyne z nich vždy týž příběh o ustupujícím, v jistém smyslu přímo kapitulujícím křesťanství a o rychle rostoucí skupině vyznavačů islámu.

V 50. letech vyšla hezká kniha německého spisovatele, budoucího laureáta Nobelovy ceny Heinricha Bölla, s titulem *Irský deník*. Šlo o literární záznam cesty po Smaragdovém ostrově, po zemi svatého Patrika. Záznam o kraji navýsost religiózním, kde irskost a katolicismus byly synonymem. Böll na každém kroku potkával kněze, jeptišky, obyčejné Iry, jimž celý život plynul v rytmu církevních svátků. Sílu a naději čerpali z příslušnosti ke katolické církvi, navzdory všemožným neúspěchům, potížím a ranám osudu. V roce 2014 vstoupilo do všech kněžských seminářů v Irsku sotva několik noviců, v roce 2019 byl uzavřen předposlední irský seminář. Stát dlouhodobě odvolal svého velvyslance z Vatikánu, rozhodná většina Irů podpořila zákon, který sjednocuje práva homosexuálních párů a přirozených rodin. V roce 2018 proběhlo referendum, v němž se přes 66 procent hlasujících vyslovilo pro zrušení zákazu potratu. Ještě více musí šokovat, že právě tam, v Irsku, se ze všech náboženských skupin nejrychleji rozrůstá – světe, div se – islám. Zatímco počet muslimů se během posledních patnácti let zdesetinásobil, počet těch, kdo se hlásí ke katolicismu, klesl v posledních dvou desetiletích o více než polovinu. Praktikujících katolíků je pouhých 30 procent. To, co nedokázala celá staletí

britského pronásledování, učinila sama irská církev, procházející od 60. a 70. let podivnou autodestrukcí. Zanedlouho už v Irsku bude více muslimů než protestantů.

Z evropských zemí žije nejvíce muslimů ve Francii, kolem sedmi milionů. Zatímco v roce 2017 žilo v Evropě minimálně 25,8 milionu muslimů, v roce 2050 jich může být 75 milionů, čili až 14 procent populace celé Evropské unie. Vyznavači Proroka se s ostatním obyvatelstvem prakticky neasimilují, spíše vytvářejí vlastní společenství. Počet muslimů narůstá, poněvadž přibývá imigrantů, poněvadž v případech smíšených manželství jsou to křesťané, nikoli muslimové, kdo častěji a snáze opouštějí vlastní víru a přecházejí k islámu, poněvadž soustavně roste počet přímých konverzí. Nejdůležitější příčinu však představuje fakt, že v islámských rodinách se rodí více dětí.

Tempo demografických změn je bezpochyby závratné. Když dnes sledujeme onen prudký nárůst počtu dětí, které přicházejí na svět v muslimských rodinách, zdá se nám neuvěřitelné, že na počátku XX. století tomu bylo zcela jinak. Tehdy se zdálo, že právě křesťanský Západ provždy zvítězil v civilizačním sporu s islámem. Právě v křesťanských zemích se totiž systematicky rodilo více dětí. Výstižně to zachytil Paul Rycaut, západní diplomat, který popsal dvorní život v Istanbulu v XVII. století. Tento tajemník anglického vyslance v Osmanské říši se ve svých zápiscích snažil popsat vliv tureckých zvyklostí na rodinný život. Rycaut nejprve konstatuje, že křesťanští manželé mají více dětí: „Nutno mít na zřeteli, že Turci, ačkoliv přípustná jest u nich polygamie, tedy svazek s mnoha ženami, neoplývají tolikerými dětmi jako u nás lidé počestně s jedinou ženou sezdání.“ To vyvolává údiv. Proč polygamie nepřinášela nárůst, nýbrž naopak pokles počtu dětí? Anglický diplomat jmenuje dva důvody. Prvním byl nešvar „zvráceného hříchu sodomského“, tedy, řečeno naším jazykem, rozšířená homosexualita. Navzdory formálnímu zákazu byla zřejmě tolerována. Rycaut píše: „[...] vskutku nemnohé se mezi nimi [v Turecku] vysky-

tují rodiny plodné, především pak v domech velkých, kde se skýtá více příležitostí k oněm prostopášnostem, v nichž jsou tak nezměrně nevázaní.“ Druhou příčinu nízkého počtu dětí však znamenalo mnohoženství. Soupeření a vzájemná nevráživost žen ztěžovaly rození dětí. „Domnívám se, že nejzávažnější příčinou, jež přibývání dětí u Turků brání, jest pekelná žárlivost a sváry mezi ženami, neb, poněvadž se v té zemi užívá čar a zaklínání, ženské se k nim zhusta kvůli zmaření plodu jedna druhé uchylují. Málokterá, když přijde k outěžku, své děcko donosí, a nepotratí-li, dítko posléze schnou a vadnou, až zahynou jak tráva. Jest dovedeno, že ti, kdo si udržují více žen, mívají dětí skrovněji než ti, kdož pouze s jednou v míru a jak se patří žijí. Takové rozmíšky a neustálé sváry mezi ženskými vedou k tomu, že nejeden, ač má zálibu v rozkoších těla, nemíní se svízelem tím zatěžkávati. Sám znal jsem takové, kdo raději jen s jednou ženou ostávali, bez potomstva, než by jich více pojali, ceníce vlastní klid nad možné domácí radovánky.“ Plyne z toho jasný závěr: křesťanská monogamie jako princip prospívala rozvoji společnosti mnohem lépe než muslimská polygamie. Osmanská říše proto neustále trpěla nedostatkem poddaných. Jediným způsobem, jak nahnat ztráty, byly masové únosy křesťanských chlapců a jejich následné poturčování. To však nezamezilo prohlubování krize. Jak napsal historik Radosław Sikora, koncem XVII. století mělo osmanské impérium 25 až 30 milionů obyvatel, a nadále proto znamenalo reálnou a závažnou hrozbu pro ostatní státy regionu. Rzeczpospolita měla tehdy sedm milionů obyvatel, carské Rusko 15 milionů. Avšak procesy, jejichž prvopočátky Rycout popsal, udělaly své a počet muslimského obyvatelstva neustále klesal. V roce 1923, kdy vzniklo nezávislé Turecko, tam žilo asi 13 milionů obyvatel, mnohonásobně méně než v Rusku, ba i než v Polsku. Jistě, musíme vzít v úvahu, že ani sovětské Rusko, ani II. Rzeczpospolita nebyly národnostně monolitní, teď však nejde o uvádění přesných statistik, nýbrž o zaznamenání tendencí. Islám na počátku XX. století prohrával s křesťanstvím

také demograficky. Přelom přinesla teprve sexuální revoluce a rozpad křesťanské rodiny. Cézuru přinesla 50. a 60. léta. Jako příklad nechť nám opět poslouží Polsko. Ještě v roce 1966 mělo 32 milionů obyvatel – stejně jako Turecko. Dnes v Polsku žije 37 milionů osob, zatímco v Turecku téměř 80 milionů. Stejně vypadá situace v jiných evropských zemích. Nejvíce dětí tam přichází na svět v rodinách muslimských imigrantů. Nebýt toho, počet obyvatel většiny evropských států by systematicky klesal. Vznikl jistý paradox: ačkoliv je polygamie formálně možná, mezi muslimy se prakticky nevyskytuje. Sexuální revoluce a obrovská vlna hédonismu dokázaly rozvrátit křesťanskou kulturu. Role se vlastně obrátily. V křesťanské Evropě XVII. století dominoval princip monogamie a naprosté odsouzení homosexuality, v Osmanské říši převažovalo mnohoženství a v podstatě tolerance vůči „sodomii“. Dnes Evropa stále více omezuje privilegia tradičních rodin a podporuje homosexuální svazky, zatímco islámské státy chrání rodinu a zavrhují homosexualitu. Co obnášejí důsledky takové politiky, to nám prozradí už jen zběžný pohled na statistiky.

Všude tam, kde křesťanství pod náparem sekularizace ustupuje, kde se rozkládá a ztrácí na síle, zaujímá jeho místo islám. Ještě v 60. letech, po zakončení II. vatikánského koncilu, předpovídala většina komentátorů nástup nové epochy náboženské obrody. V Polsku jsem za pontifikátu Jana Pavla II. dokonce často slýchal, že právě nastalo jaro církve. Statistika říká něco jiného. Už několik desítek let, a přinejmenším více než deset let nejsme svědky jara katolické církve, nýbrž jara islámu. Koncilním otcům se zdálo, že přizpůsobili církev současnosti a že našli ten pravý klíč k srdcím dnešního člověka. Klíč přitom zřejmě mají v rukou muslimové. A daří se jim odemykat další a další dveře.

Mnozí katoličtí duchovní se domnívají, že v duchu lásky k bližnímu bychom měli muslimům odevzdat křesťanské kostely. Cožpak to nezní logicky? Pokud se křesťanství a islám v podstatě neliší, neboť

jde o mírumilovná náboženství, pokud modlitba k Alláhovi je modlitbou k Bohu, proč bychom neměli muslimům zpřístupnit křesťanské svatyně? Vyznavači Proroka i bez toho jen v roce 2012 přežali v jediném německém městě, v Duisburgu, šest kostelů, přičemž předtím tam již také postavili největší muslimskou modlitebnu v Německu, mešitu Merkez. Její správce, Mohamed Al, prohlásil: „Ať už je to kostel nebo mešita, je to dům Boha.“ Ano, ta slova jako by se přímo inspirovala různými oficiálními katolickými dokumenty. Abych nemluvil do větru, uvedu jen jediný příklad. Papežské posláné u příležitost Světového dne míru 1. ledna 1992 nazvané „Věřící sjednoceni v budování míru“ bylo opatřeno úvodem tehdejšího mohučského biskupa Karla Lehmana, pozdějšího předsedy německého episkopátu, a rozesláno do všech římskokatolických farností v Německu. V Lehmannově úvodu stálo: „Také v naší společnosti je přítomno stále více věřících, kteří nepatří ke křesťanským vyznáním, kteří mezi námi žijí jako sezonní dělníci, azylanté nebo studenti, nebo nás navštěvují jako turisté. Je zodpovědností každého podporovat dle svých možností soužití lidí různých vyznání, především ve vztahu k muslimům.“ Není pochyb, že němečtí katolíci považují přenechávání kostelů muslimům za dobrý způsob, jak podporovat soužití islámu a křesťanství. Neudivuje tudíž, že od roku 2000 do roku 2012 bylo v Německu uzavřeno 400 římskokatolických a 100 protestantských kostelů a že tam během několika příštích let má zmizet přinejmenším 700 dalších římskokatolických svatyní. Mnohé z nich byly mezitím adaptovány na mešity, včetně čtyřiceti takzvaných megamešit s kapacitou více než tisíc věřících. Podobně se věci mají i ve Francii, kde už najdeme přes dva tisíce mešit. Jak uvedl francouzský list *La Croix*, během uplynulé dekády bylo ve Francii vysvěceno 20 nových kostelů, 60 kostelů však bylo naopak uzavřeno a povětšinou adaptováno na mešity. Takřka symbolem se stala také katedrála ve španělské Córdobě, jež je od XI. století křesťanskou svatyní. Místní muslimská menšina se už několik let snaží získat část

chrámu k vlastním modlitbám. Muslimové se už několikrát pokoušeli přesvědčit o své koncepci vedení španělské církve a také přímo Vatikán. Prozatím dostávali zápornou odpověď.

Když koncem IV. století po Kristu jistý mladý, nadprůměrně inteligentní a vzdělaný rétor ze severní Afriky hledal svou duchovní cestu, zkoumal různá náboženství a jejich učení, rozhodl se nakonec pro katolickou církev kvůli její všeobecné autoritě a svatosti. Ona církev všude vzrůstala a rozvíjela se, všude byla stejná a stejným způsobem se stavěla ke světu. Přemýšlím, co by svatý Augustin – jde samozřejmě o něj – udělal dnes. Musel by přece vidět, že církev každým rokem chřadne. Musel by si uvědomovat její roztržičnost, neuspořádanost a zmatek. Musel by také vidět, že její místo stále sebevědoměji zabírají muslimové. Přijmout Prorokovo náboženství by se možná zdráhal kvůli jediné věci: bylo by mu jasné, že o Bohu islámu, rozmarném a naprosto transcendentním, by nemohl napsat všechno to, co se dozvěděl o Pánu a co sepsal ve svých *Vyznáních*. Neboť o něm praví, že je dobrem, moudrostí a řádem, že je ze samé své podstaty rozumný.

SVOBODA A ROUHÁNÍ

O dynamice jednotlivých náboženství nesvědčí pouze čísla. Neméně výmluvně působí ostatní kulturní změny. Rostoucí blahobyť, hedonismus a konzumní způsob života jsou pro křesťanství mnohem ničivější než islám. Dalším prvkem, jenž urychluje úpadek církve, je nová doktrína náboženské svobody a rezignace z reálného vlivu na stát. Zatímco se staré křesťanské státy, zvláště ty katolické, radikálně vzdávají vlastního dědictví a ostentativně opouštějí dříve vyznávané principy, země obývané muslimy se rostoucí měrou řídí principy islámu. Kdyby v podstatě katolické Rakousko nedávno přiznalo homosexuálním